

Maailmojen välissä

Ajopuu maiseman ja kokemuksen välittäjänä

LAB-ammattikorkeakoulu

Kuvataiteilija (AMK)

2025

Niilo Kemppainen

Tiivistelmä

Tekijä(t) Niilo Kempainen	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 31	Valmistumisaika 2025
Työn nimi Maailmojen välissä Ajopuu maiseman ja kokemuksen välittäjänä		
Tutkinto ja koulutusala Kuvataiteilija (AMK)		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä tutkittiin ajopuun käyttöä taiteessa sekä keräilyn ja seikkailun merkitystä taiteellisessa prosessissa. Yhtenä työskentelyn tavoitteena oli etsiä vaihtoehtoisia tapoja suhtautua maisemaan ja kuvata sitä. Opinnäytetyön tietoperustassa käsiteltiin muun muassa keräilyä ja seikkailua ihmiselle luontaisena toimintana ja pohdittiin ajopuun symbolisia merkityksiä japanilaisen estetiikan käsitteen wabi-sabin kautta.</p> <p>Taiteellisessa osuudessa toteutettiin useasta elementistä koostuva installaatio, jossa yhdisteltiin erilaisia materiaaleja ja tekniikoita. Ajopuuta työstettiin esimerkiksi kaiveramalla ja maalaamalla. Teoskokonaisuuden toteutuksessa yhdisteltiin kaksiulotteista ja tilallista sekä esittävää ja abstraktia ilmaisua. Kuvallisen ilmaisun lisäksi teokseen yhdistettiin myös tekstiä.</p>		
Asiasanat ajopuu, seikkailu, keräily, rantaharavointi, maisema, wabi sabi		

Abstract

Author(s)	Type of Publication	Published
Niilo Kemppainen	Thesis, UAS	2025
	Number of Pages	
	31	
Title of Publication		
Between worlds		
Driftwood as a mediator of landscape and experience		
Degree, Field of Study		
Bachelor of Culture and Arts, Fine Arts (UAS)		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Abstract		
<p>The thesis explored the use of driftwood in art and the significance of adventure and collecting in the artistic process. One of the aims of the work was to find an alternative way to approach and describe the landscape. In the written part of the thesis the symbolic meanings of driftwood were discussed through the Japanese concept of wabi-sabi and collecting and adventure were considered as an inherent human activity.</p> <p>An installation consisting of multiple elements was created, and the artwork combined a variety of materials and techniques. The pieces of driftwood were worked on for example by painting and engraving. It combined two-dimensional and spatial as well as figurative and abstract expression. In addition to visual elements, the work also incorporated text.</p>		
Keywords		
driftwood, adventure, collecting, beachcombing, landscape, wabi sabi		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Taidetta ajopuusta	2
2.1	Ajopuu materiaalina.....	2
2.2	Ajopuun hyödyntämisestä nykyaikaisessa	3
3	Estetiikkaa ja merkityksiä – ajopuu elämän vertauskuvana.....	6
3.1	Wabi sabi	6
3.2	Ihmisen ja luonnon vuorovaikutus.....	7
3.3	Silta maailmojen välillä	8
4	Keräily ja seikkailu osana taiteellista prosessia.....	10
4.1	Rantaharavointi	10
4.2	Mikroseikkailuista ja kävelystä.....	10
4.3	Ekologinen näkökulma	11
4.4	Vaihtoehtoinen suhtautuminen maisemaan.....	12
5	Teoskokonaisuus ja sen prosessi	15
5.1	Lähtökohtia ja inspiraation lähteitä.....	15
5.2	Tekemisen vaiheita	18
5.3	Teoksen esillepano ja viimeistely.....	22
6	Yhteenveto ja pohdinta	27
	Lähteet	29

1 Johdanto

Ajopuu on materiaali, johon liittyy mysteeriä ja symboliikkaa, ja sen ulkomuoto viehättää neutraaleilla väreillään ja pyöristyneillä muodoillaan. Sen epätäydellisyys luo kontrastia aikamme estetiikkaan, joka on täynnä suoria kulmia, tasaisia pintoja ja keinotekoisia materiaaleja. Käsittelen opinnäytetyössäni ajopuun ja muiden ympäristöstä kerättyjen materiaalien käyttöä taiteessa, ja pohdin sitä kautta myös taiteen tekemistä ekologisten linssien läpi tarkasteltuna. Käsittelen ajopuuta sekä konkreettisesti materiaalina että estetiikan ja symboliikan kautta. Erityisen oleellinen asia tässä on japanilainen estetiikan käsite wabi sabi, joka auttaa ymmärtämään epätäydellisen ja patinoituneen ulkomuodon kauneutta ja merkityksiä.

Keräily, luonnossa liikkuminen ja ympäristön havainnointi ovat tärkeä osa taiteellista prosessiani. Avaan tekstissä niihin liittyviä käsitteitä, kuten rantaharavointi ja mikroseikkailut, ja käsittelen niitä sekä ihmisen hyvinvointia lisäävinä asioina, että nykytaiteen työkaluina. Palaan myös ohimenneen ajassa taaksepäin esihistoriallisten ihmisten elämään. Haluan tällä tavoin havainnollistaa esimerkiksi luovuuden, luonnossa liikkumisen ja keräilyn ajattomuutta ja universaaliuutta.

Ajopuukappaleet ovat eräänlaisia fragmentteja maisemasta. Yksi opinnäytetyön tavoitteista on ollut etsiä vaihtoehtoisia tapoja suhtautua maisemaan ja kuvata sitä. En ole kerännyt ainoastaan fyysisiä ajopuukappaleita, vaan myös aistihavaintoja, vaikutelmia ja muistoja, jotka ovat vaikuttaneet teosten lopulliseen ulkomuotoon. Työstämällä ja maalaamalla ajopuuta olen jättänyt oman jälkeni luonnonvoimien valmiiksi työstämään kappaleeseen.

Opinnäytetyön taiteellinen produktio on installaatio, joka koostuu monesta osasta ja levitettyy seinältä lattialle tilaan. Halusin luoda teoksesta tilallisen kokemuksen, koska keräily ja luonnossa liikkuminenkin ovat tilallisia ja kehollisia kokemuksia. Teoksessa yhdistyvät keräämäni ajopuukappaleet ja niihin tekemäni jäljet sekä muutama vanerille tehty maalaus. Olen ottanut materiaaliksi mukaan myös köyden korostamaan rannikon tunnelmaa. Näiden lisäksi teoskokonaisuuteen kuuluu suoraan seinään kirjoitettu teksti. Installaatiossa yhdistyy vastakohtat: kaksiulotteisuus ja veistoksellisuus, esittävä ja abstrakti, luonnollinen ja ihmisen muokkaama. Tämän voi nähdä symbolina rannalle, joka on kahden hyvin erilaisen maailman välinen tila.

Henkilökohtaisella tasolla tutkiskelen teoksen, materiaalin ja prosessin kautta omaa suhdettani rannikkoseutuihin, luontoon ja omiin juuriini. Taiteeni on eräänlainen yritys palata alkuperäisiin perusasioihin sekä taiteessa että elämässä ja olla siten vähän enemmän ihminen.

2 Taidetta ajopuusta

2.1 Ajopuu materiaalina

Ajopuu on yleisnimitys kaikille puukappaleille, jotka kelluvat vapaana vesistöissä tai ovat huuhtoutuneet rannoille. Ajopuuta löytyy useimmilta merenrannoilta ympäri maailman, mutta se on yleisimmillään pohjoisemmilla leveysasteilla. Ajopuulla on merkitystä vesistöjen ja rannikkoseutujen ekosysteemeille, sillä ne mm. houkuttelevat erilaisia eläimiä ja muokkaavat rantoja. Puukappaleiden päätyminen vesistöihin on usein seurausta metsäisten rannikoiden eroosiosta, mutta myös ihmisten toiminnasta, kuten puiden hakkuusta. (Terich 2005, 397.)

Ajopuulla viitataan usein suoraan luonnosta lähtöisin oleviin puukappaleisiin, kuten oksiin, rungon palasiin, juuriin tai kokonaisiin puun runkoihin (Kuva 1). Ajopuu voi kuitenkin yhtä lailla olla ihmisen tuottamaa puutavaraa, kuten puisten rakennelmien tai veneiden jäännöksiä (Kuva 2). Opinnäytetyöni taiteellisessa osuudessa käytin enimmäkseen tätä ihmisen rakennelmista peräisin olevaa ajopuuta. Koen, että luonnollisempi ajopuu kuuluu rannikon ekosysteemiin ja maisemaan. Ihmisen tuottamaa puutavaraa taas voisi ajatella roskana tai ylimääräisenä, joten koen täysin perustelluksi toiminnaksi kerätä sellaista materiaalia niin paljon, kuin sitä löytyy.

Kuva 1. Luonnollista ajopuuta (Freeimages)

Kuva 2. Ajopuulaudanpätkiä (Etsy 2014)

Ajopuukappaleiden fyysiset ominaisuudet ovat vaihtelevia, mikä tuo oman haasteensa sen käyttämiseen materiaalina. Dubrovnikin ja Sarajevon yliopistojen yhteistyössä tekemässä projektissa analysoitiin ajopuun fyysisiä ominaisuuksia. Mittauksista voitiin päätellä, että kappaleet, joissa ei ollut vikoja, kuten lahoamista tai hyönteisten aiheuttamaa vahinkoa, sopivat käytettäväksi rakennelmiin, kuten huonekaluihin tai veistoksiin, mutta eivät kuitenkaan suurempaa lujuutta vaativiin rakenteisiin, kuten kiipeilytelineisiin. (Bego ym. 2023.)

Ajopuun vaihtelevat ominaisuudet riippuvat sekä siitä, millaisille olosuhteille kappale on altistunut, että siitä, minkälaista puuta se ylipäättään on. Pitkään vedessä ollut puukappale on todennäköisemmin sisältä kovempi ja kestävämpi kuin esimerkiksi sellainen, joka on lojunut kosteassa mullassa. Tämä johtuu siitä, että puun lahoaminen vaatii tietyntyyliset kosteus- ja lämpötilaolosuhteet. Puuta lahottavat sienet eivät myöskään selviä ilman happea, minkä vuoksi täysin veden peitossa oleva puu ei lahoa. (Baker 1969.)

Kerättyäni ja työstettyäni ajopuuta jo jonkin aikaa olen huomannut, että jokainen yksilö on erilainen ja vaatii omanlaisensa lähestymistavan. Sen lisäksi, että kaikki ovat eri muotoisia ja näköisiä, jokainen vaatii esimerkiksi omanlaisensa voimankäytön ja huolellisuuden kайvertamiseen ja työstämiseen. Mitään tiettyä kaavaa ei ole, vaan on sovittava omat ideat ja tavoitteet materiaalin tahtoon. Mitä tahansa luonnonmateriaalia käytettäessä on hyväksyttävä sen epätäydellisyys ja työskenneltävä sen puitteissa. Luonnossa juuri mikään ei ole täysin suoraa, ikuisesti kestävä, sileää tai staattista. Juuri siinä on luonnonmateriaalien viehätyys.

2.2 Ajopuun hyödyntämisestä nykytaiteessa

Australialainen kuvataiteilija John Dahlsen on 90-luvulta lähtien tehnyt taidetta pitkälti rannoilta löytämistään esineistä, mukaan lukien ajopuusta. Käyttämällä roskamuovin lisäksi

ajopuuta Dahlsen kokee korostavansa herkkien ekosysteemien säilyttämisen tärkeyttä sekä omaa yhteyttään luontoon. Ennen kääntymistään ympäristötaiteen puoleen hän toimi taidemaalarina, mutta rakensi jo sinä aikana huonekaluja löytämistään ajopuista. Dahlsen on valmistanut ajopuusta sekä veistoksia että seinälle ripustettavia esinekoosteita (Kuva 3). Hänen maalaritaustansa on tosin vaikuttanut siihen, että monet hänen muoviroska- ja ajopuuteoksistaan ovat seinälle ripustettavia ja suorakaiteen muotoisia. (Dahlsen 2013; Investable Oceans.)

Kuva 3. John Dahlsen, Brays 1, 1998–2003, esinekooste (Dahlsen)

Juhani Harri oli suomalainen kuvataiteilija, joka teki esinekoosteita ja installaatioita lukuisista eri materiaaleista ja löydetyistä esineistä. Hän oli suomalaisen esineitaiteen uranuurtaja. Hänen ensimmäiset esinekoosteensa syntyivät 60-luvun alkupuolella väri- ja materiaalikokeilujen myötä. Hän halusi teoksillaan ikuistaa ajan katoavaa luonnetta. (Sara Hildénin Taidemuseo 2019.) Teosten esineet ja materiaalit tukevat tätä pyrkimystä: kuluneet ja rapistuneet materiaalit, kuten ruostunut metalli ohjaavat tulkintaa helposti ajan ja katoavaisuuden teemoihin. Harrin teoksessa Saaristoaihe on käytetty ajopuuta (Kuva 4). Harrille tämä on vain yksi materiaali monien muiden joukossa, ja monille niistä on yhteistä kulunut ja pinttynyt pinta. Ajan ja katoavaisuuden teemat sisältyvät olennaisesti myös omiin teoksiini, mutta käyttämäni materiaali on vain rajautunut ajopuuhun.

Kuva 4. Juhani Harri, Saaristoaihe, 1968, esinekooste (Bukowskis)

3 Estetiikkaa ja merkityksiä – ajopuu elämän vertauskuvana

3.1 Wabi sabi

Ajopuu on materiaali, johon liittyy mysteeriä ja symboliikkaa, ja sen ulkomuoto viehättää maanläheisillä väreillään ja pyöristyneillä muodoillaan. Ajopuun epätäydellisyys luo kontrastia aikamme visuaaliseen ilmeeseen, joka on usein täynnä suorita kulmia, tasaisia pintoja ja keinotekoisia materiaaleja. Ajan ja luonnonvoimien aikaansaama patina tuo esineeseen arvoa, syvyyttä ja luonnollisuutta. Se voi herättää esteettistä mielihyvää ja samalla muistuttaa elämän katoavaisuudesta.

Näitä ajopuun esteettisiä ominaisuuksia voisi kutsua esimerkiksi rustiikkisiksi. Rustiikki-termiä käytetään monesti sisustuksen yhteydessä, ja se viittaa maalaistunnelmaan tai yleisesti luonnolliseen, kuluneeseen ja rosoiseen ulkomuotoon (Suomisanakirja). Rustiikkinen on sopiva adjektiivi kuvaamaan ajopuun ulkomuotoa, mutta tämä ilmaus jää kuitenkin jokseenkin pinnalliseksi. Japanilainen estetiikkaan liittyvä käsite wabi sabi voi auttaa pääsemään pintaa syvemmälle. Pinnallisten ulkomuotoon liittyvien seikkojen tarkastelun lisäksi wabi sabi voi auttaa ymmärtämään esimerkiksi, miksi tietynlainen estetiikka viehättää ja mitä kokemuksen taustalla on. (Kempton 2018, 20–22.) Koska ajopuu tuntuu ilmentävän wabi sabin käsitettä niin osuvasti, on aiheeseen syytä syventyä tarkemmin.

Wabi sabi on intuitiivinen reaktio kauneuteen, joka heijastaa elämän todellista luonnetta (Kempton 2018, 22).

Perinteisesti wabi sabi viittaa enemmän kokemuksen tapaan kuin tietynlaiseen ulkomuotoon. Kemptonin (2018, 36–37) mukaan länsimaissa termi on otettu kuvaamaan jonkin asian tai esineen ulkoasua, ja sitä käytetään enemmän adjektiivin tapaan. Länsimaissa käsite ymmärretään siis lähinnä tietynlaisten ulkoisten piirteiden tai tietynlaisen esteettisen tyyllisyyden kuvaajana. Wabi sabiin liitetään mielikuvia jonkinlaisesta luonnollisesta, yksinkertaisesta ja epätäydellisestä ulkomuodosta. Japanilaisille wabi sabi tarkoittaa enemmänkin vaihtelua, jonka voi saada kohdattuaan tietynlaista kauneutta. Siksi sen merkitys voi vaihdella eri henkilöiden välillä.

Jos halutaan tarkastella ainoastaan objektien pinnallisia ominaisuuksia, ”wabisabimaiseen” estetiikkaan voidaan sanoa liittyvän tiettyjä ominaisuuksia tai kuvaavia ilmauksia:

- epäsymmetrinen,
- tunnelmallinen,
- rumankaunis,
- nöyrä,

- epätäydellinen
- epäsäännöllinen
- ajan patinoima
- vaatimaton
- luonnollinen
- nostalginen
- orgaaninen
- hiomaton
- hillitty
- karkea
- maalaismainen
- seesteinen
- yksinkertainen
- sielukas
- hienovarainen
- karkeasyinen (Kempton 2018, 51–52).

Ulkomuodon kuvaamisen lisäksi edellä mainitut adjektiivit pitävät sisällään myös symbolisen latauksen. Ne kuvaavat jotain aitoa ja luonnollista, joiden vastakohtia voisi olla esimerkiksi synteettinen, siloteltu, moderni, epäorgaaninen ja näyttävä. ”Wabisabimaisen” ulkomuodon viehätöksessä on kyse muustakin kuin esteettisistä makuseikoista. Niiden lisäksi on kyse myös vastareaktiosta nykyaikaiseen elämäntyylisiin. Wabi sabin filosofia kannustaa hyväksymään elämän epätäydellisyyden ja keskeneräisyyden. Se kannustaa hidastamaan, luopumaan turhasta täydellisyyden tavoittelusta ja arvostamaan ainutlaatuisuutta massakulutuksen sijaan. (Kempton 2018, 41–42.) Wabi sabin olemuksen pystyy aistimaan ajopuusta, kuten myös rannoista, joissa muutos, keskeneräisyys ja epätäydellisyys ovat jatkuvasti läsnä.

3.2 Ihmisen ja luonnon vuorovaikutus

Yhteys luontoon on olennainen osa wabi sabia, ja oikeastaan käsitteen voisi yksinkertaisimmillaan määritellä luonnollisuutena (Kempton 2018, 81). Ihmisen tekeleistä peräisin olevat ajopuukappaleet kiehtovat eniten ehkä juuri siksi, että niissä tulee näkyväksi ihmisen luoman silotellun jäljen muuttaminen takaisin luonnollisempaan muotoon. Ne havainnollistavat konkreettisella tavalla sitä, kuinka luonnolla on voima ottaa omansa takaisin. Lisäksi ne symboloivat ristiriitaa ja jännitettä, jotka jatkuvasti kasvavat ihmiskunnan ja luonnon välillä. Kappaleet ovat käyneet läpi pitkäjänteisen prosessin, jossa sekä ihminen että

luonnonvoimat ovat toimineet välikätenä. Näin mielikuvituksessa hahmottuu monimutkainen mahdollisten tarinoiden ja tapahtumakulkujen verkko löydettyjen kappaleiden takana. Monet asiat jäävät mysteereiksi, kuten se, kuinka kaukaa kappale on tullut, kuinka vanha se on ja minkä rakennelman osa se on aikoinaan ollut

Ajopuukappaleet voi nähdä symbolina ihmisen ja luonnon väliselle vuorovaikutukselle tai yhteistyölle. Se ei välttämättä ole yhteistyötä sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan eräänlaista näkymätöntä vuoropuhelua. Tämä vuoropuhelu on aina läsnä, oli kyse mistä tahansa ihmisen toiminnasta. Pidän ajopuuta – niin kuin kaikkea muutakin ajan ja luonnonvoimien patinoimaa materiaalia – symbolina tälle vuoropuhelulle ja sille, kuinka kaikki vaikuttaa kaikkeen.

Tämä ihmisen ja luonnon vuorovaikutus on olennainen osa teoskokonaisuuttani muutenkin kuin ajopuun estetiikan ja symboliikan kautta. Keräilyn ja ympäristön havainnoinnin kautta olen rakentanut yhteyttä luontoon, maisemaan ja ympäröivään tilaan. Parhaimmillaan tämä yhteys on tulemista osaksi luontoa, jolloin erillisyyden kokemusta ei ole.

Vuorovaikutus saattaa olla hieman harhaanjohtava ilmaus, sillä se voi luoda eräänlaisen ajatusvääristymän, jossa ihminen ja luonto nähdään toisistaan erillisinä. Oma kulttuuri ja kieli kuitenkin tavallaan pakottavat ilmaisemaan tai ajattelemaan asioita tietyllä tavalla. Monien alkuperäiskansojen kielissä ei edes ole sanaa ”luonto”, jolloin omaa erillisyyttään ympäristöstä ei samalla tavalla korosteta kuin monissa muissa kielissä. Alkuperäiskulttuureissa saatetaan myös ajatella kaikkia luonnon elementtejä elävinä ja tuntevina olentoina – myös elottomia asioita, kuten kiviä. (Atmos 2024.)

Nykyaikaisessa yhteiskunnassa olemme omaksuneet ajatusmaailman, jonka mukaan olemme erillisiä entiteettejä suhteessa muuhun luontoon. Edward O. Wilsonin keksimä käsite eksemptionalismi (exemptionalism) kuvastaa tätä ajattelutapaa. Termi tulee sanasta exemption, joka tarkoittaa koskemattomuutta ja vapautta. Eksemptionalistinen maailmankuva kannustaa ajattelemaan luontoa resurssina ja sellaisena, mitä täytyy hallita. (Dalrymple 2022.) Ajopuu voi tehdä näkyväksi ihmisen ja luonnon vuoropuhelun ja toimia muis-tuksena siitä, että emme olekaan täysin erillisiä ja koskemattomia luonnosta.

3.3 Silta maailmojen välillä

Koska ajopuuta ei ole ilman rantoja ja vettä, tulee ajopuun symbolinen merkitys osittain myös niiden ympäristöstä. Rannikoita voi ajatella eräänlaisena siltana tai rajana kahden hyvin erilaisen maailman välillä. Ranta on välitila, jossa tuttu ja turvallinen maaperä muuttuu esimerkiksi valtamereksi, joka symboloi villiä, kontrolloimatonta ja tuntematonta. Ranta on paikka, josta tutkimusmatka tai seikkailu meren tuolle puolen voi alkaa. Gooleyn (2014, 304)

mukaan rantakävelyllä on mahdollisuus seurata rajaa kiinteän, tutun maaperän ja villimmän maailman välillä, ja ranta on ympäristö, joka kuhisee esoteerisia vihjeitä. Erityisesti merenrannoilla on omanlaisensa ainutlaatuinen ekosysteeminsä, sillä suolapitoisuuden vuoksi vain tietyt kasvit pystyvät selviytymään niillä.

Tämän symbolin kahden erilaisen maailman yhteentörmäyksestä voi nähdä myös laajemmassa mittakaavassa. Silta maailmojen välillä voisi tarkoittaa myös esimerkiksi tasapainon löytämistä elämässä ja yhteiskunnassa: miten ottaa menneisyydestä ja nykymaailmasta parhaat puolet? Nykyaikainen elämäntyö vieraannuttaa meidät luonnosta ja tekee meistä monin tavoin huonovointisia (Riddle 2022, 15–16). Totaalinen paluu takaisin muinaiseen aikaan tai vaikka kivilaudelle taas toisi mukanaan aivan toisenlaisia ongelmia. Menneisyys ja nykyisyys ovat kaksi täysin erilaista maailmaa, joista kummassakin on hyvät ja huonot puolensa. Ehkä kulkemalla niiden välillä voimme kultivoida molempien parhaita puolia ja rakentaa paremman tulevaisuuden.

4 Keräily ja seikkailu osana taiteellista prosessia

4.1 Rantaharavointi

Rantaharavointi tarkoittaa erilaisten asioiden esimerkiksi simpukoiden, kivien, lasinpalasten tai ajopuun keräilyä rannoilta. Se on suosittu aktiviteetti rannikkoseuduilla. Rantaharavointi on rentouttavaa toimintaa, sillä se kannustaa keskittymään nykyhetkeen, huomaamaan ympäristöstä yksityiskohtia ja aktivoimaan kaikkia aisteja. Se opettaa olemaan läsnä omassa ympäristössään ja kehossaan, mikä on nyky maailman informaatiotulvan ja digitaalisten ärsykkeiden keskellä erityisen tärkeää. Kun on jokin pieni tavoite läsnä, mieli virittyy skannaamaan ympäristöä ja rauhoittuu. (Shoreline Treasures 2024.) Jo pelkkä veden näkeminen myös tutkitusti rauhoittaa hermostoa (Headlight 2022). Yleisin termi tällaiselle toiminnalle on beachcombing, mutta sen voi myös suomentaa rantaharavoinniksi (Römpötti 2021). Käytän tässä tekstissä suomenkielistä versiota selkeyden vuoksi.

Rantaharavointi ei suinkaan ole uusi ilmiö, sillä jo esihistoriallisetkin ihmiset ovat harrastaneet keräilyä rannoilla. He ovat keränneet tärkeitä raaka-aineita, kuten puuta, mutta myös kauniita ja mielenkiintoisia esineitä, kuten simpukoita – eivät pelkästään ravinnoksi sopivia tai muuten selviytymisen kannalta tärkeitä asioita. Arkeologit ovat löytäneet esimerkiksi reiitetyjä simpukankuoria, joita on todennäköisesti käytetty koruina noin 120 000 vuotta sitten. (Bar-Yosef Mayer ym. 2020; Hatcher 2022.)

Antsalon (2021) dokumentissa Meren tuomat keskustellaan siitä, kuinka rantaharavoinnin merkitys on viimeisen parin vuosikymmenen aikana osittain muuttunut. Koska vesistöihin päätyy yhä enemmän muoviroskaa, rantaharavoinnista on tullut aarteiden etsinnän ohella myös rannikoiden siivoamista. Rantaharavoiijat saavat näin konkreettisen käsityksen muovirooskaongelmasta, jota voi muuten olla vaikeaa hahmottaa. (Römpötti 2021.)

Rantaharavointi on itselleni samankaltaista puuhaa kuin joillekin voi olla esimerkiksi virkkaaminen. Se on meditatiivista toimintaa, joka ei vaadi paljoa keskittymistä, mutta kuitenkin sen verran, että mieli pysyy kiinni nykyhetkessä. Ajopuun lisäksi olen vuosien varrella keräillyt myös esimerkiksi kiviä ja simpukoita. Ajopuu on vain osoittautunut hyväksi materiaaliksi taiteelliseen ilmaisuun, sillä puuta on helppo muokata ja se sopii yhdistettäväksi maalauksen kanssa.

4.2 Mikroseikkailuista ja kävelystä

Opinnäytetyöni prosessin aikana olen pyrkinyt huomioimaan ja tutkimaan, miksi pidän rannoilla liikkumisesta ja miksi koen tarvetta keräillä asioita. Luonto, vesi, rannat, etsiminen ja löytäminen ovat tärkeitä teemoja taiteellisessa prosessissani. On sanomattakin selvää, että

ajopuun kaltaista materiaalia – mitä vaan luonnon materiaalia tai kierrätysmateriaalia – hankkiakseen on lähdettävä ulos maailmaan, jotta sitä voi löytää. On lähdettävä mukavan ja lämpimän kotinsa suojista luonnon ja sään armoille.

Ajopuiden etsiminen on tarjonnut seikkailuja, eräänlaisia mikroseikkailuja, jotka koen tärkeäksi osaksi arkea. Ajopuukappaleet ovat käsinkosketeltavia muistoja näiltä seikkailuilta ja ne pitävät sisällään runsaan määrän tarinoita, historiaa ja tunnetta. Olen lainannut termin mikroseikkailu (microadventure) englantilaiselta seikkailija-kirjailijalta Alistair Humphreysiltä. Hänen mukaansa mikroseikkailu on lyhyt, yksinkertainen, paikallinen ja halpa, mutta tarjoaa kuitenkin sopivasti haastetta ja irtaantumista arkielämästä. Ne auttavat tyydyttämään seikkailun tarvetta helposti saavutettavalla tavalla ilman suurempia ponnisteluja. (Humphreys.)

Mikroseikkailuilla on positiivinen vaikutus taiteelliseen prosessiin, sillä jo pelkkä käveleminen kehittää nimenomaan luovaa ajattelua. Kävelyn ei tarvitse olla erityisen reipasta, vaan rauhallinen tahti riittää positiivisiin vaikutuksiin. Monet tunnetut filosofit ovat pitäneet pitkiä kävelyretkiä tärkeinä uusien ideoiden muodostamisen kannalta. Esimerkiksi Friedrich Nietzsche (1889) on todennut, että kaikki todella suuret ajatukset syntyvät kävellessä. (Oppezzo & Schwartz 2014.)

4.3 Ekologinen näkökulma

Yhtenä motiivinani käyttää ympäristöstä kerättyä materiaalia oli löytää ekologisempi ja kestävämpi tapa tuottaa taideteoksia. Käytän jo olemassa olevaa materiaalia uuden kuluttamisen sijaan. Roskataiteella tai kierrätystaiteella on juuret Marcel Duchampin 1900-luvun alun ready-made -teoksissa, mutta nykyisenkaltainen roskataide sai alkunsa 60-luvulla Pohjois-Italialaisen Arte Povera -taidesuuntauksen myötä (Meronen 2019; Second Realm). Olenaisinta taidesuuntauksessa oli käyttää vaatimattomia, arkisia ja hylättyjä materiaaleja ja korostaa luovaa prosessia, keskeneräisyyttä ja spontaaniutta. Arte Povera haastoi ajan taidemarkkinoita ja toi taiteellisen työn lähemmäs jokapäiväistä elämää. (EMMA 2025.)

Vaikka ekologisuus ei ollutkaan alun perin Arte Povera -suuntauksen tärkein tekijä, nykyisin roskataiteella on usein selkeä ympäristöön liittyvä viesti. Yksi esimerkki on John Dahlsen, joka käyttää ajopuun lisäksi materiaalinaan rannoille ajautunutta muovirooskaa. Hän haluaa näin kiinnittää huomiota maailmanlaajuiseen muovisaasteen ongelmaan. (Investable Oceans.) Suomalaisia roskaa ja kierrätysmateriaaleja käyttäviä taiteilijoita ovat esimerkiksi Kaarina Kaikkonen, Miina Äkkijyrkkä, Veikko Björk ja Tuula Närhinen. Kaarina Kaikkonen on esimerkiksi koonnut suuria installaatioita kierrätetyistä vaatteista ja Miina Äkkijyrkkä rakentanut lehmäveistoksia auton osista (Meronen 2019). Tuula Närhinen ja Veikko Björk

ovat kumpikin tehneet muun muassa installaatioita rannoilta kerätystä muoviroskasta (Björk; Närhinen). Kuvassa 5 näkyy Veikko Björkin muoviroskainstallaatio. Dahlsen, Närhinen ja Björk ovat osuvia esimerkkejä, sillä he ovat kaikki omilla tavoillaan myös rantaharavoijia.

Kuva 5. Näkymä Veikko Björkin näyttelyyn Jälkiä, 2024–2025 (Autio)

4.4 Vaihtoehtoinen suhtautuminen maisemaan

Maisema on ollut perinteisesti nimenomaan maalaustaiteeseen liitetty asia. Suorakaiteen muotoinen taulu toimii eräänlaisena ikkunana maisemaan. Tämä sama konventio on jatkunut pitkään, ja monet ihmiset pitävät sitä relevanttina edelleenkin. Tyyli on vain muuttunut aikakausien mukana. On kuitenkin olemassa myös vaihtoehtoisia tapoja suhtautua maisemaan ja löytää siitä sisältöä taiteeseen.

Su Yu-Xin on taiwanilaissyntyinen kuvataiteilija, joka käyttää maalauksissaan itse keräämiään ja prosessoimiaan pigmenttejä. Hän pitää maalaustaidetta paikkana, jossa monet eri menetelmät ja aistimisen tasot risteävät. (Albion Jeune.) Viimeaikaisimmissa töissään Yu-Xin on maalannut tyyliä maisemakuvia erimuotoisille maalaus pohjille. Maalauksissa kuvatut simpukankuoret voi nähdä symbolina hänen omalle muuttokokemukselleen Aasiasta Amerikkaan (Laster 2024). Kuvassa 6 on näkymä Yu-Xinin näyttelyyn Precious, jonka teoksissa nämä simpukankuoret ovat tärkeässä roolissa.

Kuva 6. Näkymä Su Yu-Xinin näyttelystä Precious, 2024. (Albion Jeune 2024a)

Su Yu-Xinin teoksissa on monia yhtymäkohtia omaan työskentelyyni. Hänen teoksissaan yhdistyvät maalaus, tilallisuus, keräily, ympäristön havainnointi ja oman kokemuksen kuvaaminen maiseman keinoin. Yu-Xin on tehnyt laajoja retkiä, joilla hän on kerännyt luonnonmateriaaleja, kuten esimerkiksi mineraaleja ja simpukoita (Albion Jeune 2024b). Yu-Xin on onnistunut löytämään itselleen eräänlaisen visuaalisen kielen maiseman kuvaamiseen, ja hänen maalauksissaan maisemat muuttuvat tyylitellyiksi ja symbolinomaisiksi. Muotoillut maalauspohjat ja erilaiset ripustustavat tekevät maalauksista tilallisemman kokemuksen ja itse kerätyistä mineraaleista valmistetut pigmentit luovat erityisen ja konkreettisen siteen maisemaan.

Maisemaan voi suhtautua maalauksen lisäksi muillakin tavoin. Puhun tässä yhteydessä suhtautumisesta, koska tarkoitan muutakin kuin maiseman kuvaamista. Suhtautuminen voi tarkoittaa vaikkapa havaintojen tai kokemuksen dokumentointia tai välittämistä kuvan keinoin, mutta se voi olla myös taiteilijan henkilökohtaista yhteyttä maisemaan tai oman kokemuksen vahvistamista muidenkin kuin pelkän näköaistin kautta. Vaikka pidänkin itseäni osittain maalarina, olen tekijänä lopulta enemmän kiinnostunut henkilökohtaisesta suhteestani maisemaan kuin sen kuvaamisesta. Teemu Mäki (2017, 219) kysyy osuvasti esseekoelmassaan Taiteen tehtävä, *miksi maalata maisemaa, kun voisi mennä oikeasti metsään kävelemään, aistimaan, elukoita jahtaamaan ja marjoja napsimaan?*

Lauri Anttila ja Tuula Närhinen ovat esimerkkejä taiteilijoista, jotka ovat laajentaneet maisemakuvan määritelmää. Heidän teoksissaan yhdistyvät kuvataide ja luonnontieteellinen tutkimus. Lauri Anttilaa voitaisiin pitää yhtenä suomalaisen taiteellisen tutkimuksen tienraivaajista ja käsitetaiteen edelläkävijöistä. Hänen teoksensa pohjautuvat usein fyysisiin vaelluksiin maisemassa. Näiden tutkimusretkien tuloksena ympäristön havainnointi laajentuu

kuvallisen ja sanallisen ajattelun kautta maailmankuvaa pohdiskeleviksi kirjoituksiksi. (Närhinen.)

Tuula Närhisen teossarja LOCAL oli esillä edesmenneen Lauri Anttilan muistoksi järjestetyssä näyttelyssä Hommage à Lauri Anttila. Teossarjassa luonnonilmiöt tuottavat kuvia erilaisten tekniikoiden avulla. Teoksissa tulee näkyväksi kasvillisuuden värejä, kivien sävyskaalaa sekä ilman ja veden virtauksia (Kuva 7). Närhinen on muun muassa tehnyt paikallisista kivistä pigmenttejä, kerännyt kivilajinäytteitä ja käyttänyt ruohonkorsia, höyheniä ja oksanpätkiä siveltiminä. Erilaiset siveltimet tallentavat musteen avulla maiseman tekstuurit kirjoitusjälkinä paperille. (Närhinen; Taideyliopisto.)

Kuva 7. Tuula Närhinen, Local Rocks #Seyðisfjörður, Islanti, 2017, yksityiskohtia teoksesta (Närhinen)

Ajopuun kerääminen on performatiivinen ja tutkiva tapa suhtautua maisemaan taiteen kontekstissa ja valmiit ajopuuteokset esille laitettavia fyysisiä ilmentymiä. Ne ovat maisemasta kerättyjä fragmentteja, ja siten niitä voisi ajatella myös maisemakuvina. Pelkkään näköhavaintoon perustuvan tekemisen sijaan olen keräillyt havaintoja myös kuuntelemalla, koskemmalla, maistamalla, aistimalla lämpötiloja ja suhteuttamalla itseni ympäröivään tilaan. Havaintoihin liittyy esteettisten piirteiden lisäksi yritys ymmärtää ympäristöä. Aktiivinen havainnointi saa pohdiskelemaan asioita, kuten minkä eläimen jalanjälki hiekkaan on painautunut tai miksi vesi on paljon matalammalla kuin aiemmin.

5 Teoskokonaisuus ja sen prosessi

5.1 Lähtökohtia ja inspiraation lähteitä

Kiinnostukseni ajopuuhun taiteen tekemisen materiaalina juontaa juurensa jo opintojeni ensimmäiselle puoliskolle, jolloin keräsin vastaan tulevia puukappaleita ja muuta luonnosta löytyvää materiaalia ajatukseni käyttää niitä joskus teoksiin. Niistä alkoi muodostua selkeitä ideoita ja teoksia vasta myöhemmin. Se oli kuitenkin ensimmäinen kerta, kun aloin vakavissani ajatella keräilyä osana taiteellista prosessia. Aikaisemmin olin lähinnä seurannut impulssiani viedä kauniita pieniä esineitä seikkailuilta kotiin. Tämä sama impulssi on ollut minulla lapsesta asti ja se on kohdistunut useimmiten kiviin ja simpukoihin. Prosessi on saanut alkunsa vaihtoehtojen laajentamisella ja mennyt kohti olennaisinta asteittaisen karsimisen ja jalostumisen myötä.

Taiteellisen ilmaisuni suuntaan vaikutti myös eräänlainen henkilökohtainen ekokriisi. Halusin oppia elämään luonnollisemmin ja pystyä perustelemaan itselleni, miksi tuotan lisää materiaalia maailmaan, jossa sitä on muutenkin liikaa. Halusin vähentää taiteellisen työskentelyni vaikutuksia ympäristöön ja saada tekemiselle jonkinlaisen ”oikeutuksen”, mutta kuitenkin tavalla, josta itse nautin. Sillä ei tietenkään pelasteta maailmaa, mutta se auttoi keksimään uudenlaisia tekemisen tapoja ja helpotti huonoa omatuntoa ”turhan” tavarantoimittamisesta. Samasta syystä olen esimerkiksi käyttänyt akryylin sijaan öljyvärejä ja hyödyntänyt vanerin hukkapaloja. Ulkona liikkumisen korostuminen taiteellisessa prosessissani on myös vahvistanut sidettäni luontoon. Kuvataiteella ei ehkä ole kaikkein suurin hiilijalanjälki, mutta uskon, että myös taiteilijoiden valinnoilla on merkitystä. Nämä valinnat pääsevät ihmisten nähtäväksi ja siten niillä on mahdollisuus vaikuttaa arvoihin ja asenteisiin.

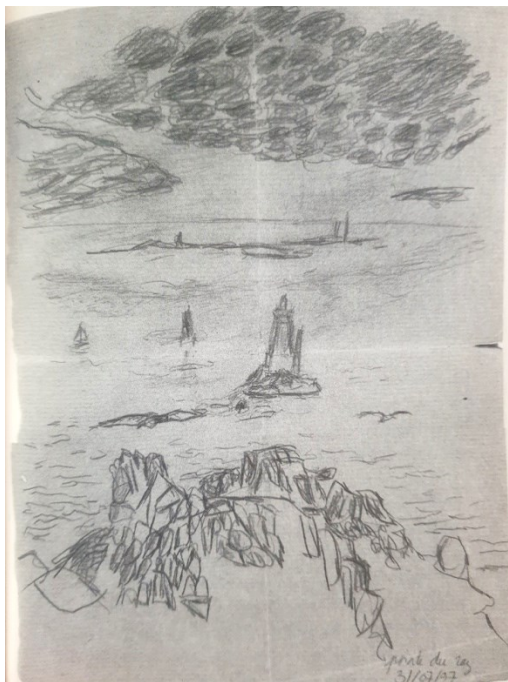
Vuoden 2023 syksyllä aloin työstämään ensimmäistä yksityisnäyttelyäni. Olin tehnyt edeltävänä kesänä materiaalikollaasimaisia kokeiluja vanhan puun, simpukoiden ja pienten kivien avulla (Kuva 8). Alkuperäinen ajatukseni oli käyttää kierrätys- ja luonnonmateriaaleja monipuolisesti. Keräsin kaikkea mahdollista: kiviä, oksia, simpukoita, jopa erilaisia leviä. Tämä uudenlaisen lähestymistavan alku oli tietenkin hapuilevaa ja epämääräistä kokeilua, joka myöhemmin selkiytyi. Pikkuhiljaa kiinnostukseni vanhaa puumateriaalia kohtaan valtasi ideoissani enemmän alaa ja kiinnostukseni alkoi tiivistyä nimenomaan ajopuuhun. Aloin työstämään näitä teoksia kesämökillä Turun saaristossa, ja luonnon ja meren äärellä työskentely selvästi vaikutti sisältöön ja ilmaisuun.

Kuva 8. Niilo Kempainen, Kaukaisen galaksin rannalla, 2023

Kesämökillä työskentely edusti tavallaan jonkin ympyrän sulkeutumista. Saaristossa vietyt lapsuuden kesät ovat selvästi vaikuttaneet siihen, millaisiin asioihin kiinnitän huomiota ympäristössäni ja millaisiin maisemiin luonnollisesti hakeudun. Metsissä haahuilu, kallioilla kiipeily ja rantojen tutkiminen ovat olleet lempipuuhiiani ja taitavat olla edelleenkin. Nykyaikainen yhteiskunta ja elämäntyyli saavat kuitenkin helposti tällaiset tärkeät ja ihmiselle luontaiset asiat unohtumaan. Opinnäytetyöhön johtava viimeaikainen taiteellinen työskentelyni on ollut eräänlaista parantumista, muistamista ja palaamista näihin perusasioihin.

Kuvallisen ilmaisun ohella koen vahvasti olevani myös kirjoittaja, tarinankertoja sekä runoilija, joten luonnollisesti olen saanut inspiraatiota myös kirjallisuudesta. Tärkein kirjallisuuteen liittyvä innoittajani tässä projektissa on ollut Daniel Besacen (2014) romaani Valtameri. Kirja kertoo Besacen tekemästä reilun tuhannen kilometrin kävelymatkasta Ranskan rannikkoa pitkin. Se koostuu päiväkirjamerkinnoistä sekä muutamasta piirroksesta, joita hän teki matkan aikana (Kuva 9). Tärkeintä hänelle on kokeminen – kirjoittaminen ja piirtäminen ovat hänelle ensisijaisesti kokemusten vahvistamista (Rantanen 2014, 171). Samalla tavalla oman teokseni kohdalla ajattelen, että prosessi ja kokeminen ovat vähintään yhtä tärkeitä asioita kuin valmis fyysinen teos.

Kuva 9. Daniel Besace, piirros Valtameri -romaanista (Besace 2014, 115)

Aiemmin työskentelyni on usein perustunut selkeään ideaan ja sen toteutukseen. Idea ja toteutus ovat silloin olleet selvästi erillään toisistaan. Fyysisen teoksen tuottaminen on ollut lähes puhtaasti käsityötä ja ideointi puhtaasti ideointia, luonnoksia lukuun ottamatta. Tämän projektin parissa tekemiseni on ollut enemmän prosessimaista. Ideat ovat selkiytyneet prosessin aikana ja intuitio ohjannut tekemistä. Ideat ja työskentely ovat kulkeneet käsi kädessä alusta loppuun.

Tiesin jo opinnäytetyöprosessin alussa haluavani teoksen osaksi jotain muutakin kuin maa-lauksellisia ja veistoksellisia elementtejä. Vaihtoehtoni olivat valokuva, video, ääni tai teksti. Suunnittelin jopa monimutkaista installaatiota, joka hyödyntäisi kaikkia niistä. Kirjoitin, otin valokuvia ja videoita ja äänitin muun muassa aaltojen ääniä. Nämä ovat asioita, joita muutenkin teen, mutta tein niitä vain vähän tietoisemmin. Yhdellä grafiikan kurssilla tein myös tekstikokeiluja kopiopainolla. Niitä kaikkia oli kuitenkin vaikeaa sovittaa tähän teoskokonaisuuteen. Tähtäsin mielessäni liian korkealle ja jossain vaiheessa liikkuvien osien valtava määrä sai minut hetkeksi unohtamaan lisäelementin kokonaan.

Jossain vaiheessa kuitenkin teksti alkoi taas kutsumaan. Ymmärsin, että lisäelementtien tarpeeni johtui siitä, että halusin luoda teoksellani kokonaisvaltaisen kokemuksen ja ottaa katsojan mukaan keräilyreissuilleni. Teksti oli luonteva ratkaisu tähän, sillä ihmisen mielikuvituksen ansiosta kirjoitettu tarina voi joskus olla aivan yhtä kokonaisvaltaisen kokemus kuin liikkuva kuva ja ääni yhdistettynä. Halusin luoda teoksesta tilallisen ja kokonaisvaltaisen

kokemuksen, koska keräily ja luonnossa liikkuminen ovat moniaistisia ja kehollisia kokemuksia. Ne koetaan kaikkien aistien ja koko kehon kautta.

5.2 Tekemisen vaiheita

Työskentelyni opinnäytetyön parissa oli intuitiivista, tutkivaa ja kokeilevaa. Työskentely ei ollut ollenkaan suoraviivaista, säännöllistä tai selkeää tavoitetta kohti menevää. Tärkeintä oli kokeminen, prosessi ja yhteyden rakentaminen materiaaliin, itseeni ja ympäristöön. Suuri osa työstä oli sisäistä työtä – ajattelua, tuntemista, havainnointia, havaintojen prosessointia, ongelmanratkaisua ja palasien yhteen liittämistä. Siksi on mahdotonta pukea sanoiksi koko prosessin sisältöä, joka on kylläkin ehkä jollain tasolla aistittavissa itse teoksesta. Annoin teokseen tulla näkyväksi sen, mikä siihen luonnostaan tuntui tulevan. Välillä teosfragmentteihin ilmestyi maisemallisia elementtejä ja välillä abstraktia värien ja muotojen leikkiä.

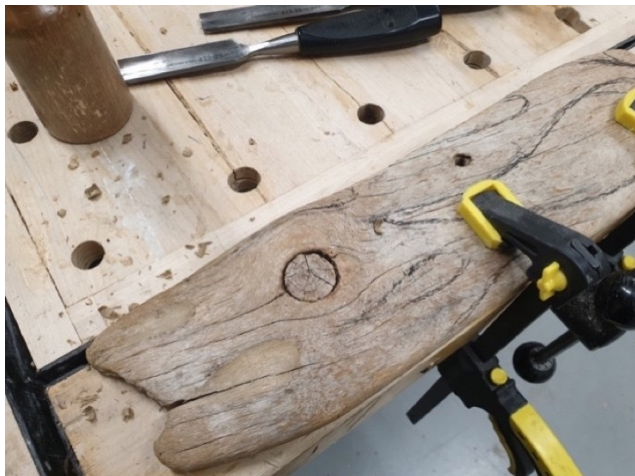
Käytin teoskokonaisuuteen jo valmiiksi keräämääni ajopuuta sekä uutta materiaalia, jota keräsin prosessin aikana (Kuva 10). Kaksi upeaa kappaletta sain isoäidiltäni, joka on myös keräillyt ajopuuta. Ideaalitulanteessa olisin ottanut ajopuumateriaalin keräämisen paljon olennaisemmaksi osaksi teosta, mutta Suomen talvi olisi kuitenkin hankaloittanut tätä pyrkimystä liikaa. Viimeiset ajopuukappaleet keräsin marraskuussa, kun ensilumet olivat sulaneet, ja näistä viimeisistä tuli ratkaisevia elementtejä teoskokonaisuuteen. Muokkasin ajopuukappaleita kaivertamalla ja maalaamalla sekä öljyväreillä että guasseilla. Työskentelyni oli hidasta, intuitiivista ja suhteellisen vähäeleistä. Halusin välttää liikaa työstämistä ja jättää paljon ajopuun pintaa näkyviin, sillä nimenomaan ajopuun tekstuurissa ja muodoissa piilee tärkeä avain teoksen sisältöön.

Kuva 10. Kerättyä materiaalia

Käytin ajopuukappaleiden kaivertamiseen kourutalttoja sekä puupiirroksiin tarkoitettuja kaiverrustalttoja. Lisäksi käytin välillä paineilmakäyttöistä hiomakonetta kaiverrusjäljen

viimeistelyyn ja tasoittamiseen. Hiili osoittautui hyväksi välineeksi kaiverrusjäljen luonnosteluun, koska sen sai helposti pyyhittyä pois (Kuva 11).

Kuva 11. Ajopuun työstämistä hiililuonnosten mukaan

Ajopuun työstämisessä oli haasteita, ja välillä saattoi tulla yllätyksiä vastaan. Pari hienon näköistä ajopuukappaletta jäi kokonaan käyttämättä, koska ne olivatkin sisältä liian lahonneita. Ajopuun käytössä on syytä ottaa huomioon myös se, että aina ei välttämättä voi tietää, millaista puuta kappale on. Vesistöihin päätyy myös huomattavan paljon painekyllästettyä puuta. Käytin työstäessä suojahanskoja ja hankin kunnan hengityssuojaimen hiomista varten.

Idea teoksen lattialla olevaan ajopuukasaan ja köyteen syntyi sattumalta. Olin ostanut juuttiköyttä alennusmyynnistä aiemmin, ja kokeilin kääriä sitä yhden ajopuukappaleen ympärille. Puukappale ja köysi jäivät moneksi päiväksi lattialle lojumaan, ja niiden ympärille kasaantui muutakin puumateriaalia. Tämä vahingossa syntynyt kasa kiehtoi minua. Aloin pohtimaan sen merkityksiä ja miettimään, miten sen saisi toimimaan osana teosta. Kokeilin myös erilaisia naruja ja värillisiä villalankoja, mutta totesin, että juuttiköysi sopi tähän tarkoitukseen parhaiten (Kuva 12). Suunnittelin köyden liittämistä osaksi muitakin teoselementtejä, jotta "kasan" köysi ei tuntuisi liian irralliselta (Kuva 13). Juuttiköydessä tärkeintä oli sen tekstuuri ja lopulta päädyin käyttämään kahteen pienempään teoselementtiin guasseilla värjättyä juuttiköyttä.

Kuva 12. Ajopuukasa sekä testailua köydellä ja langalla

Kuva 13. Testailua köyden kanssa

Teoksessa oleva teksti perustuu päiväkirjamerkintään eräästä marraskuisesta päivästä, jolloin löysin viimeiset ajopuukappaleet teokseen Lappeenrannasta Tyysterniemen rannoilta (Kuvat 14 ja 15). Tein tekstistä monta versiota ja lopullinen versio syntyi vasta ripustuksen yhteydessä museolla. Vesi oli silloin erityisen matalalla, minkä takia paljon ajopuuta oli huuhtoutunut rannalle. Myös installaation suurin ajopuukappale löytyi sinä päivänä, mutta se piti käydä hakemassa pakettiautolla jälkikäteen. Iltapäivä oli erityisen kaunis, lämmin ja rauhallinen, ja se teki minuun merkittävän vaikutuksen.

Kuva 14. Kahden maailman kohtauspaikassa Tyysterniemen rannalla

En mennyt sinne etsimään mitään
Aarteet tulivat vastaan aivan itsestään

Aistini avautuivat löydösten äärellä
kaikelle ympäröivälle todellisuudelle

Siinä hetkessä ei ollut mitään valheellista
Portti toiseen maailmaan oli avautunut

Oli marraskuu, mutta erikoisen lämmin
Aurinko värjäsi kaiken kultaiseksi

Tuntui hyvältä kävellä hiekalla
ja kuunnella aaltojen ääniä

Ennen kuin kaikki olisi
lumen ja jään peitossa

Kuva 15. Valmis teksti puhtaaksi kirjoitettuna

Myös vanerille tehdyt pienet maalaukset ovat saaneet inspiraationsa tästä marraskuisesta päivästä. Maalasin kuvat ottamieni valokuvien ja videoiden pohjalta. Maalaus pohjat ovat peräisin vanerin hukkapaloista, jotka sahasin haluamaani pyöreään muotoon. Pohdiskelin pitkään, jättäisinkö maalauselementit kokonaan pois, mutta totesin lopulta, että ne tukisivat haluamaani kokonaisvaltaisuutta sekä symboliikkaa kahden erilaisen maailman kohtaamisesta. Halusin, että installaatiosta välittyisi sekä luonnon, että ihmisen jälki sopivassa suhteessa. Halusin myös maalausten tulevan osaksi tilaa niin, että ne olisivat tavallaan enemmän kuin pelkkiä tauluja. Siksi harkitsin niiden esillepanoa tarkkaan kokeilemalla monia erilaisia vaihtoehtoja (Kuva 15).

Kuva 15. Maalauksia lattialla

5.3 Teoksen esillepano ja viimeistely

Pyhitin useamman päivän pelkästään ripustuksen suunnitteluun, sillä koin esillepanon erittäin tärkeäksi osaksi teosta. Koska teos koostui monesta osasta, joista useampi vaati seinään naulaamisen, olisi teosten mallailu ollut erittäin hankalaa itse ripustuspäivänä. Tässä vaiheessa suunnittelin myös, millä tavalla teksti tulisi osaksi teosta. Halusin teoksen esitystavalla korostaa yksityiskohtien ja aistihavaintojen rikkautta, joka on myös läsnä luonnossa liikkeessa. Teoksen äärellä katse ohjautuu vuorotellen ylös, alas ja sivuille, mikä korostaa tilallista ja kehollista kokemusta.

Aloitin ripustuksen testaamisen asettelemalla teoselementit nopeasti mielivaltaiseen muodostelmaan (Kuva 16). Seurasin vain ensimmäisiä impulssejani ilman turhaa miettimistä. Tällä tavoin sain nopeasti jonkinlaisen käsityksen siitä, miltä teoskokonaisuus näyttäisi galleriatilassa ja mihin suuntaan sen asettelussa kannattaisi mennä. Ensimmäisessä koeripustuksessa ehkä merkittävimmät ongelmat olivat turhan tiivis asettelu sekä se, että seinällä ja lattialla olevat elementit tuntuivat turhan erillisiltä toisiinsa nähden. Ratkaisin tämän antamalla enemmän tilaa elementtien väliin ja luomalla enemmän yhtäläisyyksiä seinä- ja lattiaelementtien välille.

Kuva 16. Ensimmäinen koeripustus gallerialuokassa

Monenlaisten välivaiheiden kautta teoskokonaisuus tuntui luonnollisesti hakeutuvan kohti suhteellisen symmetristä asettelua. Annoin installaation mennä kohti tätä symmetriaa, sillä se tuntui tekevän kokonaisuudesta elävän – ikään kuin siinä olisi ollut jokin viitteellinen hahmo. Seinällä olevien teosten keskimmäiseksi asettuva elementti muistuttaa etäisesti kasvoja tai jonkinlaista heimonaamiota. Aloin myös näkemään teoksen eräänlaisena alttarina, jonka voisi tulkita viittauksena luonnonuskontoihin. Kuva 17 edustaa viimeistä asettelua, johon päädyin gallerialuokassa. Tiesin, että asettelu tulisi vielä vähän muuttumaan, sillä joissain teoselementeissä oli vielä työstettävää ja eri tiloissa pitää ottaa eri asioita huomioon.

Kuva 17. Viimeisin koeripustus gallerialuokassa

Installaatio sai lopullisen muotonsa museolla, eikä se muuttunut kovin paljoa viimeisestä koeripustuksesta (Kuvat 18–23). Teoksen moniulotteisuuden takia nimen päättäminen oli hankalaa. Lopullinen nimi Portilla toiseen maailmaan tulee suoraan teokseen liittyvästä tekstistä ja halusin sillä korostaa teoksen henkistä ulottuvuutta ja rannan symboliikkaa. Aikaisemmin olin harkinnut teoksen nimeksi Maailmojen välissä kuljen, joka olisi jälkikäteen ajateltuna saattanut olla osuvampi, koska siinä olisi korostunut seikkailu, prosessi, eteenpäin meneminen ja eläminen vastakohtien välimaastossa.

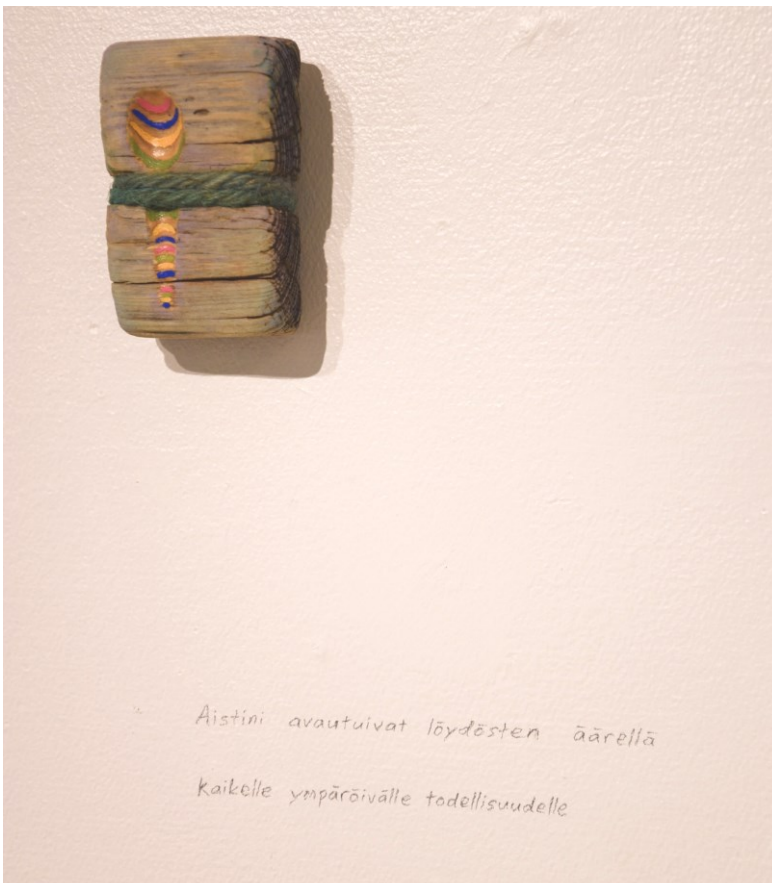
Kuva 18. Portilla toiseen maailmaan, kokonaiskuva valmiista installaatiosta

Kuva 19. Portilla toiseen maailmaan, yksityiskohtia teoksesta

Kuva 20. Portilla toiseen maailmaan, yksityiskohtia teoksesta

Kuva 21. Portilla toiseen maailmaan, yksityiskohtia teoksesta

Kuva 22. Portilla toiseen maailmaan, yksityiskohtia teoksesta

Kuva 23. Portilla toiseen maailmaan, yksityiskohta teoksesta

6 Yhteenveto ja pohdinta

Toteutin teoksen hyödyntämällä keräämääni ajopuuta ja yhdistelemällä kokonaisuuden osaksi muitakin tekniikoita ja materiaaleja. Luonnossa liikkuminen, keräily ja ympäristön havainnointi olivat tärkeä osa taiteellista prosessia. Lopputuloksena syntyi moniulotteinen tilallinen kokemus, jossa yhdistyvät kaksi- ja kolmiulotteinen, esittävä ja abstrakti sekä kuva ja teksti. Installaatioissa yhdistyy myös luonnon ja ihmisen tekemä jälki.

Prosessin aikana olen tutkinut monia erilaisia aiheita ja teemoja ja antanut ajatusten ja ideoiden kehittyä prosessin aikana. Suurimpana yksittäisenä haasteena oli prosessin ajan nimenomaan se, että mitään selkeää teosidea tai teemaa ei ollut. Oli vain ajopuu ja siihen jättämäni jäljet sekä laaja verkko erilaisia teemoja, merkityksiä ja inspiraation lähteitä. Tekemiseni oli tutkivaa siinä mielessä, että en tiennyt etukäteen mitä tulisin tekemään, ja kehittelin samalla omaa taiteilijaidentiteettiäni ja uusia työskentelytapoja. Aloitin prosessin, joka tulee varmasti vielä jatkumaan tulevaisuudessakin. Se teoskokonaisuus, joka lopulta asettui museon seinälle muiden nähtäväksi, on ainoastaan näkymä siihen, missä tilassa prosessi oli sillä hetkellä.

Portilla toiseen maailmaan voi olla monesta osasta koostuva yhtenäinen installaatio, mutta sitä voisi ajatella myös monena erillisenä teoksena tai teossarjana. Luovan prosessin jatkumo on muodostunut itselleni tämän projektin aikana paljon tärkeämmäksi asiaksi kuin ajatus valmiista teoksesta, jonka pystyy helposti määrittelemään. Määritelmät ovat loppujen lopuksi vain sopimuksia, jotka voi aina tarvittaessa arvioida uudelleen. Saatan hyvinkin laittaa saman kokonaisuuden myöhemmin esille täysin erilaisessa muodossa ja eri nimellä. Sen hetkinen tila ja ajatusmaailma määrittelevät muodon ja esitystavan, eikä toisin päin.

Halusin opinnäytetyön parissa osittain palata alkuperäisiin, alkuvoimaisiin tunnekokemuksiin. Ajattelin henkilökohtaisella tasolla lapsuuttani ja niitä asioita, jotka ovat aina olleet itselleni luonnollisia asioita, kuten luonnossa liikkuminen ja keräily. Pohdiskelin omia juuriani, meren lähellä kasvamisen merkitystä ja paikkaani tässä maailmassa. Laajemmassa mittakaavassa ajattelin esihistoriallisia ihmisiä sekä alkuperäiskansojen tapoja olla maailmassa ja ilmaista itseään. En suinkaan ole halunnut vain haikailla menneisyyteen, vaan suhteuttaa asiat myös tähän päivään ja ehkä jopa tulevaisuuden näkökulmaan. Millaiseen suuntaan haluamme yhteiskunnan kehittyvän ja mitä menneisyydestä kannattaisi ottaa mukaan?

Teoksiani voisi pitää jonkinlaisina lempeinä ja hienovaraisina kannanottoina, mutta enimäkseen ne ovat syvällisen pohdinnan ja taiteellisen ilmaisun fyysisiä ilmentymiä vailla sen ihmeempää välineellistä tarkoitusta. Ne voivat toimia ehdotuksina tai muistutuksina sille, että on mahdollista olla, elää ja ehkä myös tehdä taidetta toisin – muistutuksena ihmisyyden

todellisesta luonteesta. Yhtä lailla ne voivat myös tuottaa esteettistä mielihyvää tai hetkellisen tunne-elämyksen, mikä on arvokasta omalla tavallaan. Riippuu aina kokijasta, kuinka syväälle hän haluaa tulkinnoissaan mennä ja kuinka paljon hän antaa teoksen vaikuttaa itseensä.

Lähteet

Albion Jeune. Su Yu-Xin. Viitattu 18.11.2024. Saatavissa

<https://www.albionjeune.com/artists/35-su-yu-xin/>

Albion Jeune 2024a. Precious. Viitattu 8.3.2025. Saatavissa

<https://www.artforum.com/events/paul-laster-su-yu-xin-2024-1234721036/>

Albion Jeune 2024b. In Conversation: Su Yu-Xin & Luan Shixuan. YouTube-video. Viitattu

8.3.2025. Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=jSqtr-S5W9o&t=109s>

Atmos. 2024. New York Climate Week with Atmos x Aertship. YouTube-video. Viitattu

6.1.2025. Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=2a76sLIB5h4>

Autio. Veikko Björk: Jälkiä. Forum Box. Viitattu 9.3.2025. Saatavissa

<https://forumbox.fi/exhibition/13061/>

Baker, M. 1969. Decay of Wood. Canadian Building Digest. Viitattu 24.11.2024.

Saatavissa <https://nrc-publications.canada.ca/eng/view/object/?id=4db969e0-d114-4ebf-8034-a804f212853c>

Bar-Yosef Mayer, D., Groman-Yaroslavski, I., Bar-Yosef, O., Hershkovitz, I., Kampen-Hasday, A., Vandermeersch, B., Zaidner, Y. & Weinstein-Evron, M. 2020. On holes and strings: Earliest displays of human adornment in the Middle Palaeolithic. Viitattu

18.1.2025. Saatavissa

<https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0234924>

Bego, M., Lobas Kukavicic, I., Martinovic, S., Hajdarevic, S. & Obucina, M. 2023. Basic Physical and Mechanical Properties of Driftwood Used for Art Installations. Osa konferenssijulkaisua Unleashing the potential of Wood-based Materials. Zagreb: ICWST, 27, 33–34. Viitattu 16.11.2024. Saatavissa

<https://www.sumfak.unizg.hr/site/assets/files/5970/proceedings---icwst-32th---2023.pdf>

Besace, D. 2014. Valtameri. Helsinki: Basam Books

Björk, V. Veikko Björk: Jälkiä. Forum Box. Viitattu 9.3.2025. Saatavissa

<https://forumbox.fi/exhibition/13061/>

Bukowskis. Juhani Harri. Viitattu 1.2.2025. Saatavissa

<https://www.bukowskis.com/fi/auctions/F155/19-juhani-harri-saaristoaihe>

- Dahlsen, J. 2013. Experiences and Insights as an Environmental Artist. Viitattu 15.11.2024. Saatavissa <https://johndahlsen.com/latest-artist-statements/experiences-and-insights-as-an-environmental-artist/>
- Dahlsen, J. Driftwood Assemblages & Totems 1998–2019. Viitattu 7.3.2025. Saatavissa <https://johndahlsen.com/driftwood-assemblages-totems/>
- Dalrymple, S. 2022. Are humans separate from nature? The British Ecological Society. Viitattu 27.12.2024. Saatavissa <https://www.britishecologicalsociety.org/are-humans-separate-from-nature/>
- EMMA. 2025. Arte Povera – Uusi luku. Viitattu 9.3.2025. Saatavissa <https://emmamuseum.fi/nayttely/arte-povera-uusi-luku/>
- Etsy. BalticBeachTreasures. Viitattu 7.3.2025. Saatavissa https://www.etsy.com/en/listing/174857546/flat-driftwood-signs-driftwood-plank?show_sold_out_detail=1
- Freeimages. Driftwood free photo download. Viitattu 31.1.2025. Saatavissa <https://www.freeimages.com/photo/driftwood-1407768>
- Gooley, T. 2014. The walker's guide to outdoor clues & signs. Hachette: Sceptre Books.
- Hatcher, J. 2022. A guide to beachcombing. Princeton University Press. Viitattu 9.3.2025. Saatavissa <https://press.princeton.edu/ideas/a-guide-to-beachcombing?srsltid=AfmBOor8WW8fDX14X-oWw2STxNf-6ygObqS9TxQfнкQb49h9pg9o7bZd>
- Humphreys, A. Microadventures. Viitattu 17.1.2025. Saatavissa <https://alastairhumphreys.com/microadventures-3/>
- Investable Oceans. John Dalsen. Viitattu 15.11.2024. Saatavissa <https://www.investableoceans.com/products/john-dahlsen-1>
- Kempton, B. 2018. Wabi sabi – Japanilaista viisautta täydelliseen epätäydelliseen elämään. Helsinki: Basam Books.
- Laster P. 2024. Su Yu-Xin. Viitattu 18.11.2024. Saatavissa <https://www.artforum.com/events/paul-laster-su-yu-xin-2024-1234721036/>
- Longlati Foundation. 2023. Su Yu-Xin: Dust that rides the wind. Viitattu 8.3.2025. Saatavissa <http://www.longlatifoundation.org/su-yu-xin-dust-that-rides-the-wind-2/>
- Meronen, J. 2019. Roskasta taidetta. Aikamerkki. Viitattu 9.3.2025. Saatavissa <https://aikamerkki.fi/roskasta-aidetta/>

- Närhinen, T. Impressions Plastiques. Viitattu 9.3.2025. Saatavissa <https://www.tuulanarhinen.net/artworks/impressionsplast.html>
- Närhinen, T. Tuula Närhinen. Taideyliopisto. Viitattu 10.3.2025. Saatavissa <https://kuvatila.uniarts.fi/taiteilija/tuula-narhinen-hla>
- Oppezzo, M. & Schwartz D. 2014. Give Your Ideas Some Legs: The Positive Effect of Walking on Creative Thinking. Journal of Experimental Psychology. Vol. 40, 4. Viitattu 9.3.2025. Saatavissa <https://www.apa.org/pubs/journals/releases/xlm-a0036577.pdf>
- Rantanen, L. 2014. Jälkisanat. Teoksessa Besace, D. Valtameri. Helsinki: Basam Books, 164–171.
- Riddle, T. 2022. Be More Human. Dublin: Penguin Life
- Römpötti, H. 2021. Vielä 20 vuotta sitten muovi oli monilla rannoilla harvinaista, mutta nyt se valtaa kaiken – Aarteita etsivät ”rantaharavoijat” näkevät merien todellisen tilan. Helsingin Sanomat. Viitattu 28.2.2025. Saatavissa <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000007768884.html>
- Sara Hildénin taidemuseo. 2019. Juhani Harri. Viitattu 20.2.2025. Saatavissa <https://www.sarahildenintaidemuseo.fi/nayttely/juhani-harri/>
- Second Realm. The Origins of Trash Art. Viitattu 9.3.2025. Saatavissa <https://www.secondrealm.com/posts/trash-art-origins/>
- Shoreline Treasures. 2024. The Mental Health Benefits of Beachcombing: Finding Calm Along the Shore. Viitattu 17.1.2025. Saatavissa <https://shorelinetreasures.ca/blogs/news/the-mental-health-benefits-of-beachcombing-finding-calm-along-the-shore>
- Suomisanakirja. Rustiikkinen. Viitattu 12.2.2025. Saatavissa <https://www.suomisanakirja.fi/rustiikkinen>
- Taideyliopisto. Hommage à Lauri Anttila. Viitattu 10.3.2025. Saatavissa <https://kuvatila.uniarts.fi/nayttely/hommage-a-lauri-anttila>
- Terich, T. 2005. Driftwood. Teoksessa Schwartz, M. (toim.) Encyclopedia of Coastal Science. Dordrecht: Springer, 397.